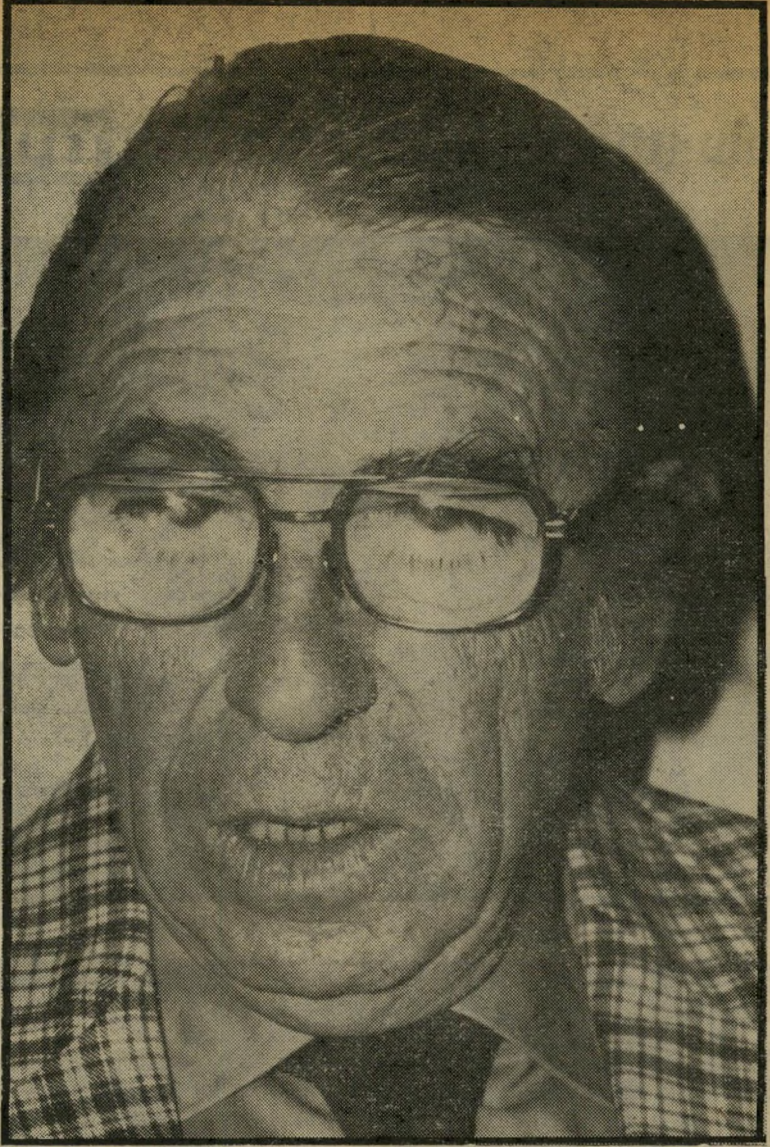

פרופסור האנס קרייטלר, הפסיכולוג הקליני חוסני מובארק, כדי להשיב על השאלה

פרופסור קרייטלר
מדינאים אינם בני אדם רגילים

כאן יש נקודה מעניינת. אם סופרים את המילים, מסתבר שמובארק אמר את המילה שיגאה, רק בשני הקשרים. אחד מהם שהוא חוזר אליו שוב ושוב: שחי תות. התקבל הרושם, לפי הראיונות, כי הקרב נגד השחיתות התחיל אצל מובארק בגיל צעיר מאוד.

כאשר התבקש לעזור בקידום בנו של איש חשוב שלא היה ראוי לקידום, הוא סירב בכל תוקף, דבר שלא היה מקובל

על אדם, והוא מספר שגדל בלי אבא, אינך יכולה להסיק מכך מסקנות, אלא אם האדם שוכב על ספת-הטיפול של הפסיכולוג.

ניקח מיקרה של אדם שגדל בלי אבא — ואפשר להניח שבערך 15%—8 מילידי הי עולם, בעיקר כושים — גדלים בתנאים כאלה. באספקלריה פסיכולוגית מסוימת ניתן להסיק כי מפני שהאיש גדל בלי אב, הוא חושב בגיל מאוד מוקדם שהוא הגבר, אין לו מתחרים, הוא הכליכול בבית, ולכן יש לו ביטחון עצמי מאוד גדול. לפי פרוש אחר אותו אדם חושב שמפני שהוא גדל בלי אב, הוא נחות, לא שווה, והוא יפתח מאוויים להיות חשוב, להיות חזק. ויש עוד חמש שש אפשרויות אחרות. כך שגם אם יש בידנו ההיסטוריה של הילדות, איננו יכולים להסיק מסקנות לגבי אישיותו של האיש. מכיוון שחסר לנו מידע על הצורה שבה עיבד האיש את כל החוויות והסיק מהן מסקנות ש' עיצבו את אישיותו, לכן, לא המצב קובע, אלא המשמעות האישית של המצב. לגבי מובארק — כאשר קראתי את הראיונות איתו, ממש ספרתי את המילים, ספרתי צורות של דיבור, וקיבלתי לפחות שני אי-שורים למסקנות שהסקתי. הרבה חומר לא מצאתי, מכיוון שלא דיברתי איתו אישית.

אפשר לסמוך עליו שיכבד את ההסכמים עד לפרט האחרון שבהם

בצבא המצרי, למרות לחצים ואיומים שהופעלו עליו, הוא כמעט נעצר בקאר-יירה שלו בגלל עקשנותו. היה זה, אגב, סאדאת שנחלץ אז לעזרתו.

הקרב הזה נגד השחיתות קרוב לליבו, והוא מדגיש זאת יותר מכל אידיאולוגיה, שאינה קיימת כמעט, בדבריו. בכלל, הוא עושה רושם של איש מאוד מסודר, קצת שמרני.

באיוו הודמנות הוא משתמש במילה שיגאה? כאשר הוא מספר עד כמה הוא שונא להחליף דירה, להחליף מקום-מגור-רים, הוא מספר כי כל תפקיד חדש שדרש ממנו שינוי מקום הפך לגביו לדבר מאוד לא-נעים, עד כדי כך לא נעים ש' אפילו לא רצה בתפקיד החדש.

מה ידוע דך עריו?

ידוע לי משהו על הקאריירה הצבאית שלו. ידוע לי שהוא היה מאוכזב ומ' תוסכל בעיקר ממה שקרה ב-1967.

הרבה מצרים היו מתוסכ'ים

לסמוך על מובארק

בראיון שנתן כשהיה עדיין סגן-נשיא, הוא סיפר כי מכל תפקידיו, התפקיד האהוב עליו ביותר היה תפקיד מפקד בית-הספר לטיס.

מדוע?

הדבר ברור. במיסגרת זאת היה יכול לשלוט בכל הגורמים, והרגיש ביטחון שאם הוא רוצה לבצע משהו, הוא יכול לבצע אותו בשלמותו. כלומר: בדייקנות.

הדייקנות מאוד חשובה לו. צריך לזכור שהוא טייס, איש החי מביצוע מדוקדק. יש כאן עוד פרט המעיד על דייקנות שמרנית, אולי פסייתית. מובארק מספר על הערב שבו הוזמן על-ידי הנשיא סאדאת לביתו, וסאדאת הציע לו להיות סגן-נשיא. מובארק חשב שזו תהיה שיחה קצרה, הוא לא העלה בדעתו מה עומד הנשיא להציע. ואילו סאדאת האריך בי דיבור.

מובארק היה מוזמן באותו ערב לארוח-חת-ערב אצל ידידים. מצד אחד היה לו מאוד קשה להפסיק את הנשיא ולהגיד לו: סלח לי, אבל אני מאחר לארוחת-ערב בבית ידידי. מצד שני, כל זמן השיחה הוא היה מאוד מוטדד מהעובדה כי יאלץ לאחר לארוחת-ערב בביתם של חברים קרובים. הוא מוזכר בראיון יותר את הפרט הזה מאשר את החוויה הגדולה שעברה עליו, כאשר סאדאת הציע לו להיות סגן-נשיא.

יותר מזה, כאשר הגיע לבית חבריו הקרובים, לא סיפר להם מאום על ההצעה, מכיוון שעדיין לא היה אישור רשמי למנוי. האדם היחיד שהוא גילה לו את הצעתו של סאדאת היה אשתו.

מכאן אפשר ללמוד על האדם. מנהיגים בדרך-כלל מדברים על הקאריירה שלהם.

יום ומאוכזבים ממה שקרה ב-1967.

אבל במיקרה של מובארק יש משהו מיוחד בתיסכול. הוא לא מוזכר שהוא היה מתוסכל מהניצחון הישראלי, אלא ממה שקרה לחילה-האוויר המצרי במהלך מלחמת 1967.

ב-1967, הוא מספר, היו חיל-האוויר המצרי תוכניות טובות מאוד, ולמרות מית-קפת חיל-האוויר הישראלי ניתן היה, לדבריו, לבצע חלק מהן. אבל הצבא לחץ על חיל-האוויר לשנות תוכניות, כדי לע' זור לצבא, וחיל-האוויר נאלץ לעשות אילתורים על-סמך מידע כוזב. זוהי אכי זבתו הגדולה. בכל הראיונות מתלונן מר-בארק על כך שחיל-האוויר קיבל מהמור-דיעין מידע מטעה. במילים אחרות — שיקרי.

איך הוא מסביר את זה שה' מודיעין שיקר לחיל-האוויר?

הוא טוען שזה היה הרגל. הוא מספר שב-1973, כאשר היה מפקד חיל-האוויר, וסאדאת שיתף אותו בתוכניות לפתיחת מלחמת-אוקטובר, שאל אותו סאדאת אם הוא מסוגל לבצע את הפעולות שהוטלו על חיל-האוויר. הוא השיב, שהוא מסוגל לכך בתנאי שסאדאת יהיה נוכח בחדר-ה-פיקוד כדי למנוע לחץ על חיל-האוויר לסטות מתוכניותיו. הוא כל-כך לא סמך על המידע שקיבל, עד כי כאשר שאל אותו סאדאת על מידת ההצלחות של חיל-האוויר, הוא לא השיב לסאדאת תשר-בה מדויקת. הוא חשש שהמידע שוב אינו מדויק, ואמר לסאדאת כי מידת ההצ'חות היא 80%. בעוד שהמידע דיבר על 90%. הוא לא אמר את זה מתוך צניעות, אלא מתוך פחד ששוב קיבל 'שקרים תחת מידע מדויק.

הפרופסור האנס קרייטלר, הפסיכולוג הקליני הנודע, התפרסם לאחרונה גם בזכות מחקריו המנסים לבחון תופעות פוליטיות במכשירי הפסיכולוגיה. השבוע ראינו אותו, "העולם הזה" לגבי השאלה המעסיקה כרגע זה כל אדם בישראל: האם אפשר לסמוך על הנשיא מובארק?

נלקח מתוך שלושה ראיונות שמובארק נתן לעיתונות. אולם דווקא משום שראיו' נות אלה יבשים, ואינם מכילים חומר אישי, דעתי היא כי ניתן מהם ללמוד יותר על האדם העומד מאחוריהם.

מה, אם כך, אתה מסיק מ' שדושת הראיונות העיתונאיים

הנשיא המצרי הנו איש קבדן, דייקן ושונא שינויים. לבטח אינו מהיכן

שקראת לגבי אישיותו של הנשיא המצרי?

כמו הנשיא אל-סאדאת, גם מובארק הוא בן למישפחה לא-עשירה. גם הוא, כסאדאת, בא ממקום קטן, עיירה או כפר. אין פרטים על ילדותו, אך אין מה להצ'טער על זה. בין כה וכה זה לא אומר הרבה על מובארק המבוגר.

אתה פותר פה תאוריה פסי' כולונית, האומרת כי ילדותו של אדם קובעת את אישיותו כמבוגר?

אני מתכוון לכך שכאשר את קוראת

פרופסור קרייטלר, האם אפי' שר לסמוך על נשיא-מצריים, חוס' ני מובארק?

זוהי שאלה נאיבית, המניחה כי אדם אינו משתנה עקב מצבים משתנים. היא גם אינה מגדירה את המשמעות המדויקת של "להאמין לאיש".

השאלה היא: האם קיים בכלל אדם שבי כל התנאים האפשריים יהיה נאמן לתוכ-ניותיו? קשה להעלות על הדעת שקיים איש כזה.

אולם לכל אחד יש תווים יותר קבועים, כמו אישיות ואופי.

האם מדינאים הם בני-אדם רגילים?

למען האמת, לא. מדינאים הם מעין מוסד. נשיא-מדינה אינו מייצג רק את עצמו, אלא את מדינתו על כל השינויים הפוליטיים המתחוללים בה.

כיצד ניתן, אפי' כן, לדמוד על אישיותו של מובארק?

במיקרה של מובארק קיים קושי. החומר העומד לרשות הפסיכולוגים על האיש אינו עשיר, ובהחלט אינו יכול להתחרות בחומר שעומד לרשות פסיכולוג מטפל.

החומר הנמצא בידי הוא חומר שנלקח מתוך דברים שהאדם אמר בפומבי, ושי הוא היה מעוניין שיבואו לידיעת הציבור, ולא דברים שאמר באופן פרטי. חומר זה